

Försvarspolitiska frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motioner om vissa försvarspolitiska frågor som väcktes under de allmänna motionstiderna 2011, 2012 och 2013. Motionsförslagen rör bland annat behovet av en säkerhetsstrategi, det svenska försvarets förmåga, nordiskt försvarssamarbete, svenskt deltagande i internationella insatser och väsentliga säkerhetsintressen. De rör även en avveckling av Försvarsexportmyndigheten.

Utskottet konstaterar i flera fall att Försvarsberedningens arbete med att utarbeta en långsiktig inriktning för försvars- och säkerhetspolitiken omfattar de frågor som motionsförslagen behandlar och utskottet vill därmed inte föregripa det arbetet varför motionerna har avstyrkts.

I betänkandet finns 12 reservationer (S, MP, SD och V) och ett särskilt yttrande (V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Utskottets överväganden	6
Säkerhetsstrategi och anpassad hotbild	6
Det svenska försvarets förmåga	8
Nordiskt samarbete m.m.	11
Östersjöområdet	16
Svenska insatser	19
Väsentliga säkerhetsintressen och försvarsindustristrategi	23
Försvarexportmyndigheten	26
Reservationer	29
1. Säkerhetsstrategi och anpassad hotbild, punkt 1 (MP)	29
2. Det svenska försvarets förmåga, punkt 2 (S)	29
3. Det svenska försvarets förmåga, punkt 2 (SD)	31
4. Nordiskt samarbete m.m., punkt 3 (SD)	32
5. Östersjöområdet, punkt 4 (S)	33
6. Östersjöområdet, punkt 4 (MP)	34
7. Svenska insatser, punkt 5 (MP)	35
8. Svenska insatser, punkt 5 (SD)	36
9. Svenska insatser, punkt 5 (V)	36
10. Väsentliga säkerhetsintressen och försvarsindustristrategi, punkt 6 (S)	37
11. Väsentliga säkerhetsintressen och försvarsindustristrategi, punkt 6 (SD)	38
12. Försvarexportmyndigheten, punkt 7 (MP, V)	39
Särskilt yttrande	40
Nordiskt samarbete m.m., punkt 3 (V)	40
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	41
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	41
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	42
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	44

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Säkerhetsstrategi och anpassad hotbild

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö222 av Göran Pettersson (M),

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 1 och 20,

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 1, 10 och 15
samt

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 1, 9 och 15.

Reservation 1 (MP)

2. Det svenska försvarets förmåga

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö212 av Anna Steele (FP),

2011/12:Fö217 av Anna Steele (FP),

2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 4,

2012/13:Fö232 av Anna Steele (FP),

2012/13:Fö235 av Anna Steele (FP) och

2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 1, 8 och 9.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (SD)

3. Nordiskt samarbete m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 5,

2012/13:Fö244 av Isabella Jernbeck (M),

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 3,

2012/13:Fö253 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 3,

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 3,

2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 2 och

2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD) yrkandena 7–14.

Reservation 4 (SD)

4. Östersjöområdet

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 2 och 3,

2011/12:Fö229 av Christer Engelhardt (S),

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 6–8,

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5,

2013/14:U251 av Anita Brodén m.fl. (FP) yrkande 3,

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5 samt

2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 12.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (MP)

5. Svenska insatser

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 9,

2012/13:U207 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 16,

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 1,

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 6,

2013/14:U209 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 17,

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 6 och

2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD) yrkande 5.

Reservation 7 (MP)

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (V)

6. Väsentliga säkerhetsintressen och försvarsindustristrategi

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 10,

2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 5 och

2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD) yrkande 24.

Reservation 10 (S)

Reservation 11 (SD)

7. Försvarsexportmyndigheten

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Fö241 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 13 och

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 8.

Reservation 12 (MP, V)

Stockholm den 21 januari 2014

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Cecilia Widegren (M), Peter Jeppsson (S), Anders Hansson (M), Allan Widman (FP), Clas-Göran Carlsson (S), Staffan Danielsson (C), Anna-Lena Sörenson (S), Johan Forssell (M), Peter Rådberg (MP), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Jansson (SD), Torbjörn Björlund (V), Eva Sonidsson (S), Abdirizak Waberi (M), Pyyri Niemi (S) och Susanna Haby (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas motioner om vissa försvarspolitiska frågor som väcktes under de allmänna motionstiderna 2011, 2012 och 2013.

Bakgrund

Till grund för försvarets nuvarande inriktning, kraven om operativ förmåga och insatsorganisationens nuvarande utformning ligger riksdagens beslut 2009 enligt betänkandet Försvarets inriktning 2008/09:FöU10 (prop. 2008/09:140, rskr. 2008/09:292). Förberedelser pågår inför nästa försvarspolitiska inriktningsbeslut som ska avse perioden efter 2015.

Den 12 maj 1999 beslutade regeringen att den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen fortsatt ska svara för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Försvarsberedningen ska följa den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden och inför regeringens förslag till riksdagen i viktigare långsiktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor redovisa sin syn på dessa. Den 12 juli 2012 lämnades anvisningar om att Försvarsberedningen skulle analysera viktigare förändringar i den internationella utvecklingen såväl globalt som i relevanta regioner. Försvarsberedningen skulle redovisa sin bedömning av den säkerhetspolitiska utvecklingen och sammanhängande konsekvenser för svensk försvars- och säkerhetspolitik (Fö2012/1384/FÖBER). Rapporten Vägval i en globaliserad värld (Ds 2013:33) lämnades den 1 juni 2013.

För Försvarsberedningens fortsatta arbete lämnades anvisningar den 11 juli 2013 (Fö2013/1390/SSP) och av dessa framgår att beredningen ska lämna förslag för perioden efter 2015 med utgångspunkt i sin säkerhetspolitiska rapport Vägval i en globaliserad värld, och att förslagen ska följa den inriktning som lades fast av riksdagen 2009. Av anvisningarna framkommer även att förslagen ska beakta förmågeutvecklingen i omvärlden samt att analyser och förslag till inriktning för det civila försvaret ska lämnas.

Senast den 31 mars 2014 ska Försvarsberedningen lämna sin försvarspolitiska rapport till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet). Med denna som grund avser regeringen lämna en försvarspolitisk inriktningsproposition till riksdagen under första kvartalet 2015. Därmed läggs grunden för ett nytt riksdagsbeslut om bl.a. försvarets inriktning och kraven på operativ förmåga efter 2015.

Utskottets överväganden

Säkerhetsstrategi och anpassad hotbild

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om nya strategier för säkerhet, förändrad hotbild och förmågor och en motion om ett uppdrag till Försvarsmakten att belysa konsekvenserna av en svensk Natoanslutning.

Utskottet betonar vikten av en bred politisk samsyn och vill därmed inte föregripa Försvarsberedningens arbete med att utarbeta en långsiktig inriktning för försvars- och säkerhetspolitiken.

Jämför reservation 1 (MP).

Motionerna

I motion 2011/12:Fö222 framhåller Göran Pettersson (M) att ett beslut om en Natoanslutning bör ske genom en blocköverskridande parlamentarisk överenskommelse och med folklig förankring. Han menar att en anslutning också bör ske i nära samråd med Finland. Motionären framhåller att Försvarsmaktens perspektivstudier belyser omvärldstrender och deras konsekvenser och att det finns anledning att arbeta med breda infallsvinklar i dessa studier. Motionären menar därför att det finns anledning att vara förutseende i försvarsplaneringen och att perspektivstudien bör belysa konsekvenserna för Försvarsmakten av en svensk Natoanslutning.

I motionerna 2012/13:Fö268 (yrkande 10) och 2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) (yrkande 9) framhåller motionärerna att Sverige måste skapa sig en säkerhetsstrategi som vilar på en bredare grund än den vi har i dag. Förutsättningarna för den internationella säkerheten har enligt motionären förändrats på ett genomgripande sätt. Motionärerna ser inte nödvändigtvis att världen är farligare i dag, men de hävdar att den har blivit mindre stabil och mer oförutsägbar. För att kunna säkra Sveriges nationella intressen anser motionärerna att en nationell strategi även behöver omfatta andra samhällsområden än försvarets och bygga på en god kunskap om omvärlden, intern säkerhet och krishantering. Andra offentliga verksamhetsområden, både statliga och kommunala, föreslås bli en integrerad del av den nationella säkerhetspolitiken. Motionärerna ser det som nödvändigt att verka för att nya inriktningar och nya förmågor tas fram. Även i motionerna 2013/14:Fö246 (yrkande 1), 2012/13:Fö268 (yrkande 1) och 2011/12:Fö240 (yrkande 1) av Peter Rådberg m.fl. (MP) framhålls att Försvarsmakten måste få direktiv för att anpassa försvaret efter den hotbild som finns i dag. På liknande sätt yrkar de i motionerna 2013/14:Fö246, 2012/13:Fö268 (yrkandena 15) och 2011/12:Fö240 (yrkande 20) att

det finns ett behov av att vidga den traditionella synen på försvarspolitik och vidta sektorsöverskridande åtgärder anpassade efter dagens och morgondagens hotbilder.

Bakgrund

Förberedelser pågår inför nästa försvarspolitiska inriktningsbeslut som ska avse perioden efter 2015. Försvarsberedningen har följt den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden och rapporten Vägval i en globaliserad värld lämnades den 1 juni 2013. Försvarsberedningen skriver i rapporten att man sedan tidigare utvecklat och etablerat ett brett perspektiv på utmaningar och hot. I rapporten betonas även vikten av en samlad syn på säkerhet som inkluderar flera sektorer. Säkerhetsarbetet uppges omfatta en lång rad aspekter inom flera politikområden med aktörer från såväl offentlig som privat sektor. Beredningen beskriver utmaningarna och hoten mot vår säkerhet som allt mer föränderliga och gränslösa och föreslår att samarbetet med Nato ska fortsätta att utvecklas inom ramen för det svenska partnerskapet eftersom Sveriges samarbete ytterst begränsas av att vi inte åtar oss några försvarsförpliktelser. Försvarsberedningen var enig om huvudragen i rapporten, och av anvisningarna för det fortsatta arbetet framkommer att beredningen ska lämna förslag för perioden efter 2015 med utgångspunkt i den säkerhetspolitiska rapporten Vägval i en globaliserad värld.

Inför Försvarsberedningens arbete med den försvarspolitiska rapporten gav regeringen Försvarsmakten i uppdrag (regleringsbrevet för 2013) att redovisa en perspektivstudie för Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 1 oktober 2013. Perspektivstudien överlämnades den 1 oktober 2013 och beaktar bl.a. omvärldsutvecklingen, erfarenheterna från Försvarsmaktens försvarsplanering och frågor som bedöms bli avgörande för nästa försvarspolitiska inriktningsbeslut.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att förberedelser pågår inför nästa försvarspolitiska inriktningsbeslut och att Försvarsberedningen nått enighet om huvudragen i sin säkerhetspolitiska rapport där det understryks att det breda perspektivet på säkerhet snart sagt inbegriper alla samhällssektorer och att säkerhet är ett vidare begrepp än endast skydd av det egna fysiska territoriet. Försvarsberedningen framhåller tydligt att den svenska säkerhetspolitiken ska ses som en del av samhällets samlade resurser för att möta hot och utmaningar mot vår säkerhet. Redan i riksdagens inriktningsbeslut 2009 beskrevs det breda perspektivet på utmaningar och hot, vilket måste prägla den säkerhetspolitiska analysen. I beslutet framhölls också behovet av en helhetssyn och civil–militär samverkan för att skapa säkerhet.

Utskottet kan konstatera att Försvarsberedningen ansåg att utvecklingen i vår omvärld understryker behovet av att Sverige samarbetar med andra länder och organisationer. Som ett led i att klargöra vilka prioriteringar Sverige bör göra gällande i det nordiska samarbetet är det enligt Försvarsberedningen viktigt att utvärdera hur Sveriges försvarspolitiska samarbete i Norden, inom EU, med Nato och med andra berörda forum kan utvecklas. Hur dessa samarbeten ska kunna förbättras ytterligare bör analyseras och utvecklas i särskild ordning.

Utskottet kan vidare konstatera att Försvarsberedningen beaktar och beskriver fördjupade former för de bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbetena. De frågor som aktualiseras i motionerna rymms inom Försvarsberedningens uppdrag. Försvarsberedningen går in i slutskedet av sitt arbete. Utskottet framhåller vikten av det samråd om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken som sker där mellan regeringen och riksdagspartierna. Försvarsberedningens arbete för att uppnå en bred politisk samsyn i dessa frågor bör inte föregripas, varför motionerna avstyrks.

Det svenska försvarets förmåga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om Försvarsmaktens förmågebehov, e-krig och målen för det militära försvaret.

Utskottet betonar vikten av en bred politisk samsyn och vill därmed inte föregripa Försvarsberedningens arbete och dess försvarspolitiska rapport med inriktning för kraven på operativ förmåga.

Jämför reservationerna 2 (S) och 3 (SD).

Motionerna

I motion 2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S) (yrkande 4) framhåller motionärerna att det i Arktisområdet pågår en utveckling där det internationella intresset allt mer riktas mot rätten till naturtillgångar som olja, gas, mineraler och fiske. Det konstateras att Sverige inte har egna anspråk när det gäller naturresurserna i Arktis, som till skillnad från Antarktis är oreglerade, men samtidigt konstateras att den säkerhetspolitiska situationen påverkas av utvecklingen i området och att det militära intresset för området ökar. Motionärerna lägger därför stor vikt vid att bl.a. fortsätta utveckla samarbetet mellan flygbaserna i Rovaniemi, Luleå och Bodö. De understryker även betydelsen av att den nya svenska insatsorganisationen kan hantera både svenska och subarktiska klimatförhållanden. Den subarktiska förmåga som finns inom försvaret är en unik kompetens som de önskar bevara och utveckla.

I motion 2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) anfördes att det svenska försvarets främsta uppgift är försvaret av Sverige, dess suveränitet och integritet. Motionärerna framhåller att försvars- och säkerhetspolitiken måste ses som en del i en helhet där den tillsammans med andra politikområden syftar till att skapa fred och säkerhet. Motionärerna menar att hoten mot Sverige och våra grannländer är svåra att förutsäga, att de kan uppstå plötsligt och beredskapen måste vara god. Det kan enligt motionärerna inte uteslutas att vi i framtiden kommer att utsättas för militära hot även om ett enskilt väpnat angrepp mot Sverige från en annan stat är fortsatt osannolikt under en överskådlig framtid. Ytterst måste därför Försvarmaktens främsta uppgift vara att hävda och värna Sveriges suveränitet, våra rättigheter och nationella intressen (yrkande 1). Motionärerna framhåller vidare vikten av att det svenska försvaret bibehåller och utvecklar ubåtsjaktförmågan (yrkande 8). Motionärerna anser även att det finns behov av riktade forsknings- och utvecklingsinsatser för att stärka försvarsförmågan när det gäller nanoteknik, sensorer, undervattens teknik, cybersäkerhet och räddningstjänst. Särskilt värdefullt menar motionärerna att det vore med ett nordiskt fokus på cybersäkerhet. Exempelvis skulle ett gemensamt nordiskt program för cyberförsvar och cybersäkerhet kunna upprättas (yrkande 9).

I motionerna 2011/12:Fö217 och 2012/13:Fö232 av Anna Steele (FP) framhålls att Försvarmakten bör organisera de enheter som huvudsakligen utför uppgifter relaterade till telekrig från existerande vapenslag till ett nytt vapenslag: e-krig. Att etablera ett nytt vapenslag är enligt motionären ingen okomplicerad fråga. Med tanke på hur omvärlden agerat och beskriver de risker som finns är det hög tid att Sverige blir ett av föregångsländerna på området och sätter fokus på samordnat preventivt arbete. Motionären menar att det kraftigt skulle minska risken för att Sverige reaktivt bemöter redan inträffade allvarliga händelser utan samordning och utan övergripande kontroll. När det gäller e-krig anför motionären dessutom att Försvarmakten under såväl fredstid som krigstid bör få det huvudsakliga ansvaret i samhället för en effektiv samverkan mellan samtliga civila och militära insatser relaterade till e-krig, telekrig, signalspanning, elförsörjning och datakommunikation.

Bakgrund

Riksdagen har beslutat att målet för det militära försvaret fr.o.m. 2010 ska vara att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292). Förberedelser pågår inför nästa försvarspolitiska inriktningsbeslut, och den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen svarar för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken.

Regeringen lämnade i uppdrag åt Försvarsmakten i regleringsbrevet för 2013 att redovisa en perspektivstudie för Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 1 oktober 2013. Perspektivstudien för 2013 (FM2013-276:1) har lämnats in och beaktar omvärldsutvecklingen, erfarenheter från Försvarsmaktens försvarsplanering och arbetet med Försvarsmaktens långsiktiga ekonomi. Studien behandlar frågor som bedöms bli avgörande för nästa försvarspolitiska inriktningsbeslut och det fortsatta arbetet med reformeringen av Försvarsmakten. Den beaktar även utvecklingen i fråga om obemannade system, informationsoperationer och robotförsvar samt ett antal andra områden som bedöms vara avgörande för Försvarsmaktens fortsatta utveckling. Försvarsmakten konstaterar där att den framtida förmågeutvecklingen kommer att påverkas av teknikutvecklingen inom flera områden och nämner då bl.a. områden som telekrig, sensorer och undervattenssteknik. Betydelsen av subarktisk fältarbetskompetens beskrivs i studien mot bakgrund av behovet att kunna stödja de stater som omfattas av Sveriges solidaritetsdeklaration.

Försvarsberedningen var enig om huvuddragen i rapporten Vägval i en globaliserad värld som lämnades i juni 2013. För Försvarsberedningens fortsatta arbete lämnades anvisningar i juli 2013, och av dessa framkommer att man bör lämna förslag för perioden efter 2015 med utgångspunkt i Försvarsberedningens säkerhetspolitiska rapport och att förslagen ska följa den inriktning som lades fast av riksdagen 2009. Av anvisningarna framkommer även att förslagen ska beakta förmågeutvecklingen i omvärlden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill erinra om att målet för det militära försvaret som det är formulerat i dag är beslutat av riksdagen (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292). Försvaret ska enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet, och det ska ske genom att hävda rikets suveränitet och värna om suveräna rättigheter och nationella intressen i övrigt. Det militära försvaret ska enligt de nuvarande målen bidra till att skydda samhället och dess funktionalitet genom att förebygga och hantera konflikter och krig. Målen är det som ytterst dimensionerar kraven på Försvarsmaktens operativa förmåga. Utskottet ser Försvarsberedningens arbete och dess försvarspolitiska rapport med inriktning för kraven på operativ förmåga efter 2015 som en ordnad process där målen för det militära försvaret och den operativa förmågan i ett långsiktigt perspektiv noga övervägs brett över partigränserna. Utskottet vill understryka vikten av att kraven på Försvarsmaktens operativa förmåga efter 2015 inte hanteras styckevis och delat utan ses som en helhet på det sätt som Försvarsberedningens arbetsprocess medger. Samtidigt bedömer utskottet att flera av de åtgärder regeringen vidtagit under de

senaste åren specifikt har stärkt Sveriges förmåga till nationellt försvar. Återinrättandet av de regionala staberna och den nu återupptagna försvarsplaneringen ser utskottet som två tydliga exempel i detta avseende.

Utskottet kan därutöver konstatera att beredningen redan nu har pekat på vikten av att utreda hoten och riskerna inom informations- och cybersäkerhetsområdet. Beredningen har framhållit behovet av en utredning som ser på möjligheten att fortsatt stärka it-samhällets robusthet och analysera behovet av cyberförmågor. Försvarsberedningen har bedömt att de globala utmaningarna och hoten, inklusive situationen i vårt närområde, teknikutvecklingen och den allmänna säkerhetspolitiska utvecklingen, understryker behovet av att fullfölja den inriktning för försvaret som lades fast av riksdagen 2009. Behovet av en insatsorganisation med hög tillgänglighet, flexibilitet och professionalism kan inte nog understrykas, och det bör vara de principerna som det svenska försvaret byggs på. Utskottet kan konstatera att många viktiga förmågor för försvaret lyfts i de olika motionerna, men vill betona vikten av att inte föregripa Försvarsberedningens arbete i sin helhet i dessa avseenden och avstyrker därför motionerna.

Nordiskt samarbete m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om utökat nordiskt försvars- och säkerhetssamarbete och om svensk luftövervakning av Island. När det gäller vissa av motionerna bedömer utskottet att intentionerna har beaktats då regeringen redan aktivt verkar för det nordiska samarbetet med den inriktning som utskottet önskar. Utskottet förgriper inte Försvarsberedningens arbete i detta avseende.

Jämför reservation 4 (SD).

Motionerna

I motion 2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) framhålls att Sverige i närtid bör ta initiativ till att etablera ett fördjupat nordiskt samarbete om militär transportkapacitet, sjukvårdstjänst och utbildning. För dessa uppgifter bedömer motionärerna att ett permanent strukturerat samarbete bör övervägas och att Sverige bör ta initiativet till detta (yrkande 3). Även i motionerna 2012/13:Fö268 (yrkande 3) och 2011/12:Fö240 (yrkande 5) av Peter Rådberg m.fl. (MP) framhålls detta.

I motion 2013/14:Fö257 framhåller Mikael Jansson (SD) att Sverigedemokraterna betraktar Sverige som, i fallande ordning, en del av en nordisk, europeisk, västerländsk och global gemenskap. I linje med detta vill motionären särskilt arbeta för att stärka den nordiska identiteten och bredda och fördjupa det nordiska samarbetet. Motionären ser uppenbara förtjänster med att de nordiska länderna tar ett gemensamt ansvar för regio-

nens säkerhet, i likhet med vad som länge planerades under det kalla krigets era. Motionären vill driva det nordiska försvarssamarbetet så långt som möjligt och anser att Sverige bör undersöka möjligheten att fördjupa det nordiska militära samarbetet i linje med Stoltenbergrapportens förslag (yrkande 7), något som även framhålls i motion 2012/13:Fö245 (yrkande 3) av samme motionär. Vidare framhåller han i motion 2013/14:Fö257 att Sverige bör verka för en delvis gemensam försvarsplanering för de nordiska länderna som kan godkännas av Nato (yrkande 8). I frågor om nordiskt samarbete anser motionären att man bör sträva efter att samordna de olika nordiska samarbetsavtalen i en struktur (yrkande 9) och att förutsättningarna för att ta emot hjälp från de nordiska länderna i händelse av krig eller höjd beredskap eller att ge dem hjälp bör utredas (yrkande 10). Ytterst ser motionären det som nödvändigt att inom ramen för det nordiska samarbetet verka för en konkretisering av den nordiska solidaritetsförklaringen i hela skalan, från krishantering till fullskaligt krig på nordiskt territorium (yrkande 14), och han menar att det även är önskvärt att verka för ökade insatser för att uppnå en samordnad havsövervakning och ett samordnat satellitsystem (yrkande 13).

I motion 2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) framhåller motionärerna vikten av att Sverige strävar efter ett långtgående och fördjupat nordiskt försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete. Sverige varken kan, vill eller ska isolera sig från omvärlden, och de menar därför att det svenska försvaret bör präglas av en tydlig ambition att både utveckla en stark nationell dimension och att aktivt delta i en fördjupning av det nordiska samarbetet. Försvarsberedningens förslag om en gemensam incidentberedskap och ett gemensamt utbyte av information kring försvarsplanering inom Norden ses av motionärerna som mycket viktiga steg i ett utbyggt nordiskt samarbete (yrkande 2). Även i motion 2012/13:Fö253 av Peter Hultqvist m.fl. (S) lyfter motionärerna fram vikten av ett fördjupat försvars- och säkerhetsarbete i Norden. De anser att de nordiska länderna måste förhålla sig till utvecklingen i närområdet och att utvecklingen i såväl Östersjön som Arktis ställer krav på ett arbete för fred och säkerhet i flera dimensioner. En av de faktorer som enligt motionärerna särskilt påverkar situationen är det ryska militära förmågeflyftet. I såväl Arktis som Östersjöregionen sker avsevärda förstärkningar. I dagens situation menar motionärerna att man kan se tydliga exempel på att de nordiska länderna i vardagen skapar en gemensam militär kapacitet som stärker samtliga deltagare och att de nordiska länderna har gemensamma intressen (yrkande 1). I samma motion (yrkande 2) beskriver motionärerna att de ser ett behov av en översyn av lagar och regler för att underlätta och avbyråkratisera samverkansprojekt på nordisk basis inom försvars- och säkerhetsområdet.

I motion 2012/13:Fö244 anför Isabella Jernbeck (M) att regeringen bör se över möjligheterna för Sverige att tillsammans med övriga nordiska länder ta ett ansvar för luftpatrullering och luftövervakning av Baltikum och

Island. Ett nordiskt samarbete, med Sverige som varaktigt deltagande part, om luftpatrullering och övervakning i dessa områden är ett utmärkt exempel på utökat samarbete mellan Natos medlems- och partnerländer inom ramen för Partnerskap för fredsarbetet (PFF). Som både Nato- och EU-medlemmar har baltstaterna mottagit visst stöd när det gäller framför allt luftrumsövervakning. Under 2009 har bl.a. tjeckiska Gripenflygplan patrullerat i området – ett uppdrag som beskrivits som mycket lyckat delvis tack vare Gripenplanens höga tillförlitlighet och verkningsgrad. Det ligger i såväl Sveriges som den övriga västvärldens intresse att bidra till luftövervakning i Baltikum.

I motion 2013/14:F6257 lyfter Mikael Jansson (SD) fram luftpatrullering av Islands luftrum (yrkande 11) och ett utökat nordiskt samarbete för luftövervakning (yrkande 12). Motionären ser det redan accepterade uppdraget att tillsammans med Finland och Norge hantera luftövervakningen av Island som ett viktigt steg framåt och menar att det inte enbart ligger i Sveriges utan i alla de nordiska ländernas intresse att bidra till försvaret av Islands suveränitet och att upprätthålla stabiliteten i området. I motionen understryks att det inte enbart är luftövervakningsuppgifter som det svenska flygvapnet bör erbjuda Island utan också luftpatrullering.

Bakgrund

Förberedelser pågår inför nästa försvarspolitiska inriktningsbeslut som ska avse perioden efter 2015. Rapporten Vägval i en globaliserad värld lämnades i juni 2013, och Försvarsberedningen skriver där att den s.k. Stoltenberg rapporten från 2009 har bidragit till att vitalisera det nordiska samarbetet. Flera av förslagen har genomförts eller hanteras vidare inom ramen för befintliga strukturer. Den nordiska solidaritetsdeklarationen, som antogs 2011, är enligt beredningen ett uttryck för de nordiska ländernas vilja att utifrån gemensamma intressen och geografisk närhet samarbeta i solidarisk anda för att möta utrikes- och säkerhetspolitiska utmaningar. Vidare påpekas att ett intensifierat nordiskt samarbete ska genomföras helt i linje med respektive lands säkerhets- och försvarspolitik och som komplement till existerande europeiska och euroatlantiska samarbeten. Försvarsberedningen anser att det nordiska samarbetet ger en ökad militär förmåga och en ökad stabilitet och säkerhet i regionen. Försvarsberedningen föreslår att det nordiska försvarssamarbetet fördjupas genom bl.a. fortsatt koordinering av utbildnings- och övningsverksamheten; att det befintliga nordiska flygövningsarbetet utvecklas, vilket också kan omfatta gemensam incidentberedskap; att information mellan de nordiska länderna utbyts i fråga om nationell försvarsplanering i syfte att skapa en bättre grund för det fortsatta samarbetet; att utifrån det nordiska samarbetet se över regelverket för övningsdeltagande till att också omfatta verksamhet som inte enbart bygger på fredsfrämjande scenarier.

Den 23 oktober 2013 fattade riksdagen beslut om en modernare reglering av statsluftfarten (prop. 2012/13:165, bet. 2013/14:FöU3, rskr. 2013/14:22). Utskottet välkomnade förslaget om att lagregleringen av statsluftfarten skulle få formen av en ramlag i vilken regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att utforma närmare bestämmelser. Utskottet delade regeringens syn på att en författningsreglering ska vara tydlig, lätt att förstå och enkel att tillämpa, och utskottet konstaterade bl.a. att den nuvarande regleringen i många avseenden är föråldrad. I betänkan- det behandlades vissa frågor kring tillträdesförordningen (1992:118), och utskottet erinrade om att grundprincipen är att främmande militära luftfar- tyg inte får vistas i svenskt luftrum. Ytterligare arbete med att förenkla arbetet med tillträdesfrågor till svenskt territorium är för närvarande under beredning i Regeringskansliet (Försvarsdepartementet, Fö2013/724/MFI).

I budgetpropositionen för 2014 redovisar regeringen att samarbetet inom sjöövervakning med övriga kustländer i Östersjön har utvecklats genom fördjupning av projekten Surveillance Co-operation Finland Sweden (SUC- FIS) och Sea Surveillance Co-operation Baltic Sea (SUCBAS). Vidare redovisade regeringen för det gränsöverskridande samarbetet mellan flyg- stridskrafterna i norra delen av Norden (Cross Border Training North). Genom detta samarbete har de svenska flygstridskrafterna regelbundet kun- nat öva på en mer kvalificerad nivå än vad som annars hade varit fallet. Under 2012 har vidare avtal tecknats med Danmark när det gäller motsva- rande verksamhet i Nordens södra delar (Cross Border Training South).

Utöver det nordiska samarbete som redovisats ovan samverkar Försvars- makten i en nordisk kontext inom taktiskt transportflyg, Closer Nordic Cooperation on Tactical Air Transport, NORTAT, och i samordning av olika typer av transporter på land, till sjöss och i luften genom det s.k. Nordic Movement Coordination Centre, NMCC. Dessutom ingår Sverige tillsammans med Finland och Norge i projektet MARSUR som är ett sjö- övervakningssamarbete med syfte att skapa ett gemensamt sjöinformations- läge inom EU:s intresseområde. I dagsläget ingår 18 medlemsstater i MARSUR och de arbetar efter fastställda gemensamma krav (CONOPS/ SOP) där varje medlemsstat har möjlighet att mata in och utbyta data, infor- mation och kunskap i syfte att säkra Europas sjögränser i ett militärt och civilt hänseende.

Ett av förslagen i Stoltenberg rapporten rörde Sveriges och Finlands del- tagande i luftrumsövervakningen av Island. I samband med det nordiska utrikesministermötet i Helsingfors hösten 2012 förklarade sig Sverige och Finland vara beredda att delta i luftrumsövervakningen av Island 2014. Det svenska deltagandet omfattar övning och träning i samband med Nor- ges luftrumsövervakning första kvartalet 2014. Det sammansatta försvars- och utrikesutskottet har konstaterat att Natorådet i december 2012 godkände Sveriges och Finlands deltagande i övnings- och träningsaktivite- ter över Islands luftrum i samband med den norska rotationsperioden 2014 inom ramen för Natos luftrumsövervakning (bet. 2012/13:UFöU3). Det sam-

mansatta utskottet såg positivt på det svenska deltagandet och menade att det är ett konkret exempel på fördjupat nordiskt säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete och är ett uttryck för den solidaritet som finns mellan de nordiska länderna. I sammanhanget konstaterade dessutom utskottet att luftpatrullering enbart är aktuellt för medlemmar av Nato.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan med tillfredsställelse konstatera att det nordiska försvarssamarbetet (Nordefco) är omfattande och att en inventering vid Försvarsmaktens förband, skolor och centrum som genomförts under 2013 visat att mer än 130 nordiska samarbetsaktiviteter pågår, t.ex. kring transportkapacitet, sjukvård och utbildning. Utskottet konstaterar att regeringen vill fortsätta utveckla samarbetet inom ramen för Nordefco i enlighet med redovisning i budgetpropositionen för 2014, vilken har behandlats av riksdagen. Där redovisades även att Sverige och Finland under det första kvartalet 2014 deltar i övnings- och träningsverksamhet i samband med Norges luftrumsövervakning av Island. Något som utskottet välkomnar.

Regeringens bedömning var att det nordiska försvarssamarbetet ökar interoperabiliteten mellan de nordiska länderna och därigenom stärker ländernas förmåga att verka tillsammans, såväl nationellt som internationellt. Utskottet kan konstatera att det nordiska samarbetet både är omfattande och dynamiskt och att regeringen kontinuerligt verkar för att utveckla det ytterligare. Utskottet har likaså upprepade gånger betonat vikten av detta. Utskottet ser positivt på att de fem nordiska försvarsministrarna till exempel signerade ett avtal om ökat samarbete gällande transportflyg vid det nordiska försvarsministermötet i Helsingfors, den 4 december 2013. Vad avser ett fortsatt utvecklat och fördjupat nordiskt samarbete, utöver det som redovisats ovan, har Försvarsberedningen framhållit betydelsen av detta i sin rapport. Försvarsberedningen konstaterar att Sverige som ett led i att klargöra vilka prioriteringar som bör göras gällande i det nordiska samarbetet även bör utvärdera hur Sveriges försvarspolitiska samarbete i Norden, inom EU, med Nato och andra berörda forum kan utvecklas. Detta bör analyseras och utvecklas i särskild ordning, vilket försvarsministern nu också har fattat beslut om att göra. Försvarsberedningens förslag om gemensam incidentberedskap och utbyte av information kring försvarsplanering inom Norden välkomnas av utskottet, och utskottet ser det som viktiga steg i utbyggnaden av det nordiska samarbetet. Utskottet bedömer att de nordiska länderna har starka gemensamma intressen och kan konstatera att Försvarsberedningen har haft och har en viktig roll i att belysa detta. För att underlätta och avbyråkratisera samverkansprojekt på nordisk basis inom försvars- och säkerhetsområdet bör även en översyn av lagar och regler göras som sedan kan skapa än bättre förutsättningar för de fortsatta strävandena att fördjupa det nordiska samarbetet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av fördjupat samarbete i Norden. Utskottet avser inte att föregripa Försvarsberedningens arbete inom området och anser därför att riksdagen i nuläget inte ska vidta någon åtgärd. Utskottet tillstyrker mot bakgrund av detta inte motionerna.

Östersjöområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om Östersjöområdet och Gotland.

Utskottet betonar vikten av en helhetssyn och en bred politisk samsyn. Utskottet vill inte föregripa Försvarsberedningens arbete och dess försvarspolitiska rapport med inriktning för helheten i det militära försvaret.

Jämför reservationerna 5 (S) och 6 (MP).

Motionerna

I motion 2011/12:Fö228 framhåller Peter Hultqvist m.fl. (S) utmaningarna i Östersjöområdet (yrkande 2). Motionärerna menar att det successivt ökande antalet energitransporter med olja och gas på Östersjön som ett hav som binder samman Sverige, Finland, Estland, Ryssland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland och Danmark ställer allt större krav på dessa länder. I detta förenas miljö- och säkerhetspolitiken till en helhet som kräver samarbete. Eftersom katastrofer kan påverka det säkerhetspolitiska läget är det enligt motionärerna av största vikt att alla nationer runt Östersjön finns med och deltar i systemet för sjölägesinformation, miljöskydd och katastrofberedskap i första hand via civila övervaknings- och samverkansorgan. Motionärerna framhåller att Ryssland tyvärr saknas i nuvarande organisation och menar att den svenska regeringen aktivt bör driva på för att Ryssland ska delta i detta samarbete. Motionärerna menar att den ökande ryska militära övningsverksamheten i Östersjön också bör noteras och att energiflödena i Östersjön självfallet också har bäring på Gotlands strategiska situation (yrkande 3). En sammantagen bedömning i motionen är att Sverige bör ta initiativ till ett mer fördjupat samarbete mellan samtliga Östersjöstater. Svensk marin närvaro i Östersjön, basering av flygvapnets jakt- och spaningsberedskap och breddade uppgifter för Hemvärnet är några exempel på åtgärder som enligt motionärerna naturligen bör ingå i Försvarsmaktens åtaganden i förhållande till Gotland. Även i motionen 2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) framhålls Gotlands roll i det framtida försvaret av Sverige (yrkande 12).

I motion 2011/12:Fö229 understryker Christer Engelhardt (S) Gotlands strategiska läge i Östersjön för att utveckla samarbete och utbyte i Östersjöregionen. Motionären pekar på att det i Östersjöregionen bor ca 100 miljoner invånare, vilket gör regionen till en av de mest expansiva

i Europa. Östersjön är i dag ett av världens mest trafikerade havsområden enligt motionären, som konstaterar att det vid varje givet tillfälle finns ca 2000 fartyg i Östersjön och att antalet ökar. Gotland ligger som en refug i Östersjön. Fartygstrafiken ökar kraftigt tillsammans med trafiken i luftrummet såväl över Gotland som i Östersjöregionen. Det genomförs också 100 000 flygningar i området varje år. Därmed är Gotland en strategiskt viktig plats i Östersjön och Östersjöregionen, varför dess läge i Östersjöregionen kan utgöra en samlad säkerhetspolitisk arena grundad på en god samverkanstradition. Det innebär enligt motionären att man på Gotland bör kunna skapa möjligheter för att utveckla nya former för samverkan och för att effektivisera samnyttjandet av resurser mellan länder, myndigheter och organisationer i Östersjöregionen.

I motionerna 2013/14:Fö246 (yrkande 4), 2012/13:Fö268 (yrkande 4) och 2011/12:Fö240 (yrkande 6) av Peter Rådberg m.fl. (MP) understryks att tyngdpunkten för vår säkerhet ska ligga i Östersjön. Gasledningen Nordstream är viktig för Ryssland, och det finns enligt motionärerna planer på att utöka dess kapacitet med ytterligare gasledningar. Östersjöregionen är sammantaget av stor strategisk betydelse ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv för Ryssland, som inte sällan kritiserar Natoövningar i området. Sverige har gjort ett politiskt ställningstagande om att inte vara passivt utan hjälpa andra EU-stater om en katastrof skulle inträffa, vilket motionärerna menar att vi bör förbereda för i olika avseenden med tyngdpunkten förlagd till Östersjöregionen.

I motionerna 2013/14:Fö246 (yrkande 5), 2012/13:Fö268 (yrkande 5) och 2011/12:Fö240 (yrkande 7) av Peter Rådberg m.fl. (MP) framhåller motionärerna att Sverige bör ta initiativ till att skapa ett Östersjökommando i EU-regi med uppgift att leda de säkerhetshöjande insatserna för sjöfarten i Östersjön och Nordsjön. I den senare motionen (yrkande 8) anförs dessutom att Sverige bör överväga att upprätta en tilläggszon inom vår ekonomiska zon för att underlätta övervakningen av fartyg.

I motion 2013/14:U251 anför Anita Brodén m.fl. (FP) att en övervakningscentral för Östersjöns sjöfart bör förläggas till Gotland. Det krävs enligt motionären internationella åtaganden för att rädda Östersjön och även internationell samverkan för att bemästra många allvarliga miljömässiga hot. Ett av de hot som beskrivs i motionen är den ökade andelen oljetransporter. Antalet oljetransporter i Östersjön har ökat de senaste åren, och därmed ökar också risken för en omfattande oljeolycka. I motionen framhålls att det 2000 transporterades 80 miljoner ton olja i Östersjön via Stora Bält. År 2011 hade mängden mer än fördubblats, och varje dag trafikerar totalt ca 2 000 fartyg Östersjön. Motionären kräver därför en förbättrad sjösäkerhet, vilket kan uppnås genom ett utbyggt identifikations-system för samtliga transporter. Det krävs enligt motionären en tydlig styrning av farleder och rutter på Östersjön samt en effektivisering av oljebekämpningen i och flygövervakningen av Östersjön (yrkande 3).

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2014 framhåller regeringen att en viktig del av arbetet för Sveriges säkerhet bedrivs till sjöss längs våra kuster. Handeln runt Östersjön och dess vikt som transportled ökar, vilket i grunden är positivt men också medför risker. Regeringen betonar vikten av att med nationella resurser kunna bekämpa större oljeutsläpp till sjöss samt ha förmåga till nödbogsering, nödläktring och brandbekämpning till sjöss. Regeringen understryker vidare vikten av maritim samverkan och menar att länderna runt Östersjön har gemensamma ekonomiska och miljömässiga intressen, vilket är grunden för flera betydelsefulla regionala samarbetsforum som samlar samtliga Östersjöstater. Arbetet bör enligt regeringen utvecklas ytterligare.

Förberedelser pågår inför nästa försvarspolitiska inriktningsbeslut som ska avse perioden efter 2015. Försvarsberedningen har följt den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden och har att lämna förslag om viktigare försvars- och säkerhetspolitiska frågor. Beredningen konstaterar i sin första rapport att Norden och Östersjöregionen präglas av stabilitet, dialog och samarbete samt att Arktis och Barentsregionens strategiska betydelse ökar i takt med en stegrad ekonomisk aktivitet. Bedömningen är att Sverige och vårt närområde står inför en rad utmaningar inom flera områden, vilka måste mötas genom bi- och multilaterala samarbeten. Beredningen menar att Sverige har en möjlighet och ett ansvar att påverka utvecklingen i Östersjöområdet samt att vi bör fortsätta arbeta för ett starkt samarbete i Arktis bl.a. genom Arktiska rådet. Det är enligt Försvarsberedningen ett svenskt intresse att fördjupa samarbetet med länderna i vår region, däribland med de baltiska staterna och Ryssland.

Utskottets ställningstagande

Försvarsberedningen har i sin beskrivning av svenska värden och intressen i den senaste rapporten exempelvis framhållit att ett stabilt och förutsägbart närområde är ett svenskt intresse samt att vi har behov av att upprätthålla och säkra vår försörjning och handel. Detta eftersom Sverige är ett av världens mest globaliserade länder. Försvarsberedningen konstaterar att vårt välstånd och vår säkerhet är nära förknippade med våra grannars, vilket följaktligen också ger området kring Östersjön en särskild betydelse. Utskottet konstaterar att det i dag pågår ett omfattande samarbete när det gäller sjöfartssäkerhet i Östersjön inom ramen för SUCBAS. I detta samarbete kan såväl civil som militär information delas mellan de åtta deltagande länderna.

Motionärerna ger en bild av Försvarsmaktens åtaganden i förhållande till Gotland. I detta avseende kan utskottet konstatera att Försvarsmakten enskilt och tillsammans med andra myndigheter, länder och organisationer ska försvara Sverige och främja vår säkerhet genom insatser på vårt eget territorium, i närområdet och utanför närområdet, vilket är något som föl-

jer av de mål riksdagen har beslutat för det militära försvaret. I uppgiften att försvara svenskt territorium bedömer inte utskottet att det finns utrymme för att göra någon åtskillnad mellan olika delar av Sverige. Därmed bör motionärernas intentioner i fråga om Gotland vara tillgodosedda, och motionsyrkandena behöver därför inte bifallas. Även övriga motionsyrkanden avstyrks eftersom utskottet betonar vikten av en helhetssyn och en bred politisk samsyn och inte vill föregripa Försvarsberedningens arbete med en inriktning för helheten i det militära försvaret efter 2015.

Svenska insatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om internationella insatser och stridsgrupper. Det ligger enligt utskottet i Sveriges intresse och i regeringens strävan att lägga grunden för gemensam säkerhet bl.a. genom att bidra till den globala säkerheten i enlighet med principerna i exempelvis FN-stadgan.

Jämför reservationerna 7 (MP), 8 (SD) och 9 (V).

Motionerna

I motion 2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) framhålls att internationella insatser på gott och ont bedöms vara här för att stanna och att motionärerna vill se fler svenska soldater i FN-ledda fredsbevarande operationer. Under FN ska Sverige ställa upp på internationella uppdrag för att lindra nöden i världen och bidra till stabilitet. Motionärerna delar regeringens ambition att öka de internationella insatserna, men framhåller att Sverige tyvärr har ett historiskt lågt antal soldater ute i FN-tjänst i dag. Motionärerna menar att den svenska FN-politiken är överraskande eftersom behovet av FN-trupper inte har minskat. Tvärtom har behovet ökat mycket kraftigt sedan millennieskiftet då FN:s styrkor omfattade färre än 20 000 soldater. Sedan 2007 har FN:s fredsbevarande styrkor inte någon månad understigit 70 000 soldater enligt motionärerna. Drygt hälften av dessa är i dag stationerade i Demokratiska republiken Kongo, Darfur och Libanon. Motionärerna vill därför att regeringen ökar ambitionen successivt mot de mål som man kommit överens om, nämligen att 2 000 soldater bör vara ute i internationell tjänst. Regeringen har tackat nej till ett antal erbjudanden från FN under de senaste åren med hänvisning till kriget i Afghanistan. Motionärerna menar att prioriteringarna bör förändras framöver när Sverige successivt minskar antalet soldater i Afghanistan (yrkande 6). Även i motionerna 2012/13:Fö268 (yrkande 6) och 2011/12:Fö240 (yrkande 9) av Peter Rådberg m.fl. (MP) framhålls ambitionen att Sverige ska ha 2 000 män och kvinnor i internationell tjänst.

I motionerna 2013/14:U209 (yrkande 17) och 2012/13:U207 (yrkande 16) framhåller Torbjörn Björlund m.fl. (V) att Sverige bör lämna samtliga åtaganden i den nordiska stridsgruppen 2015. De menar att den nordiska stridsgruppen 2015 binder oss till militariseringen av EU och på samma sätt som vårt deltagande i den europeiska försvarsbyrån (European defence Agency, EDA) anser de att vårt deltagande i Partnerskap för fred (PFF) leder till ytterligare harmonisering med Nato. Motionärerna hävdar att Sverige som militärt alliansfritt land genom att delta i den nordiska stridsgruppen 2015 frångår kravet på att svenska militära insatser internationellt alltid ska ha FN-mandat. Motionärerna anser dessutom att det tidigare har visat sig att deltagandet och ramansvaret blir en mycket kostsam historia. I motionen framhålls i stället att Sverige bör lämna PFF-samarbetet.

I motion 2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD) framhåller motionären att Sverige bör avsäga sig deltagandet i ytterligare beredskapsperioder för EU:s stridsgrupper och därmed även lämna alla eventuellt pågående förberedelser för att delta i dessa. Han menar att EU fortfarande inte har format någon överstatlighet på försvarsområdet, men att det närmar sig. I motionen bedöms att EU:s stridsgrupper är ett förstadium till uppbyggnad av en egen krigsmakt och att Sverige därför inte bör delta. Lika lite som EU bör bli en nation med egen lagstiftning och skatterätt anser motionären att EU bör förse med en egen krigsmakt. Denna utveckling motverkas, enligt hans bedömning, av Nato som är den enda organisation i Europa som i dag kan leda storskaligt krig, och av att få Natoländer vill byta ut Nato mot EU i ett krigs- eller försvarsperspektiv (yrkande 5). Även i motion 2012/13:Fö245 (yrkande 1) yrkar Mikael Jansson (SD) på att Sverige bör avsäga sig deltagandet i ytterligare beredskapsperioder för EU:s stridsgrupper.

Bakgrund

Hösten 2011 anförde utskottet att inriktningen är att Sverige fortsättningsvis kan bidra till EU:s stridsgrupper som ramansvarig nation om ett sådant bidrag ställs till EU:s förfogande tidigast under 2015 (bet. 2011/12:FöU1). Utskottet bedömde det som angeläget att EU:s stridsgrupper vid behov även kan ställas till FN:s förfogande om FN skulle begära detta. Utskottet erinrade om att stridsgrupperna inte bara ska kunna genomföra väpnad strid på höga konfliktnivåer, utan även medverka i humanitära insatser, t.ex. i samband med olika typer av katastrofer. Utskottet betonade även vikten av att använda insatsförmågor i ett bredare perspektiv i samband med civila händelser och katastrofer.

Den 25 april 2012 presenterade Riksrevisionen en granskning av den nordiska stridsgruppen (RiR 2012:11). Granskningen syftade till att utreda om regeringen tillgodogjort sig erfarenheterna från den nordiska stridsgruppen 2008 i sin styrning av Försvarsmaktens uppbyggnad av den nordiska stridsgruppen 2011 samt i vilken utsträckning myndigheten tillgodogjort

sig erfarenheterna för att effektivt kunna producera sammansatta förband som i den nordiska stridsgruppen 2011. När granskningen behandlades av riksdagen redogjorde utskottet för sitt ställningstagande i frågan (bet. 2012/13:FöU5). Utskottet konstaterade att upprätthållandet av en insatsberedskap med förstärkta bataljonsstridsgrupper har bidragit till att förstärka det nordiska samarbetet.

Sverige har anmält att man som ramnation kan leda en av EU:s stridsgrupper i beredskap under det första halvåret 2015 i enlighet med riksdagens beslut (prop. 2011/12:84, bet. 2011/12:FöU8, rskr. 2011/12:266). Den nordiska stridsgruppen består av bidrag från Sverige, Estland, Finland, Irland, Lettland, Litauen och Norge. Förberedelserna för denna beredskapsperiod har inletts, och Försvarsmakten kommer under 2014 att genomföra förberedelser och övning av stridsgruppen.

I betänkandet Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inklusive krisberedskap (bet. 2012/13:UFöU3) behandlade det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet regeringens skrivelse Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete (skr. 2012/13:112). Utskottet välkomnade då att det nordiska försvarssamarbetet har formaliserats genom skapandet av en gemensam struktur för samarbetet, Nordic Defence Cooperation (Nordefco), och noterade att Nordiska rådet i april 2013 genomförde en temasession om försvars- och utrikespolitik i Stockholm. Utskottet menade att en vidareutveckling av det nordiska försvarssamarbetet stärker de nordiska ländernas möjligheter att tillsammans främja gemensamma intressen och bidra till säkerhet och stabilitet såväl globalt som i vårt närområde och på vårt eget territorium. Utskottet delade regeringens bedömning att ett närmare samarbete mellan de nordiska försvarsmakterna leder till en mer effektiviserad resursanvändning och bredd i den militära förmågan, vilket förbättrar förmågan till såväl nationella som internationella insatser.

I budgetpropositionen för 2014 redovisar regeringen sin bedömning att samarbetet med Nato inom Partnerskap för fred (PFF) och samverkan inom EU och FN är betydelsefulla för utvecklingen av Försvarsmaktens förmåga. Inom ramen för samarbetet genomför Försvarsmakten bl.a. övningsverksamhet, erfarenhetsutbyte och deltagande i internationella insatser. Samarbetet bedöms ha medfört bl.a. ökad färdighet för Försvarsmaktens personal, förbättrad interoperabilitet och ökad operativ förmåga och har även ökat civila myndigheters förmåga att bidra till internationella och nationella insatser.

Försvarsmakten har per den 31 oktober 2013 sammanlagt 486 anställda (51 kvinnor och 435 män) i internationell militär insats. Kfor som har övergått från förbandsinsats till enskild insats har nu en avvecklingsstyrka kvar på plats. Det sammansatta Försvars- och utrikesutskottet har behandlat regeringens proposition Fortsatt svenskt deltagande i den internationella

säkerhetsstyrkan (ISAF) och framtida deltagande i Natos utbildningsinsats (RSM) i Afghanistan (prop. 2013/14:33), och riksdagen har även fattat beslut om insatsen (bet. 2013/14:UFöU1, rskr. 2013/14:129).

Förberedelser pågår inför nästa försvarspolitiska inriktningsbeslut som ska avse perioden efter 2015. Rapporten Vägval i en globaliserad värld lämnades den i juni 2013, och Försvarsberedningen redovisar där bedömningen att deltagandet i en stridsgrupp gynnar nationell förmågeutveckling och multinationell samverkansförmåga. Beredningen föreslog även att det svenska deltagandet i FN-ledda fredsfrämjande insatser ska öka.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att förberedelserna har inletts för den beredskapsperiod för EU:s stridsgrupper som riksdagen har fattat beslut om för första halvåret 2015 (prop. 2011/12:84, bet. 2011/12:FöU8, rskr. 2011/12:266). Försvarsmakten kommer under 2014 att genomföra förberedelser och övning av stridsgruppen. Utskottet delar regeringens bedömning att stridsgrupperna ger den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken tillgång till förband som med kort varsel kan genomföra kvalificerade insatser och att de därmed är ett centralt verktyg för EU i dess roll som en global aktör. Regeringen har sedan länge verkat för att möjliggöra en mer flexibel syn på hur dessa stridsgrupper kan användas för att främja EU:s globala intressen bl.a. som stöd till FN. Regeringen understryker i budgetpropositionen för 2014 att man avser fortsätta verka för att stridsgrupperna ska användas samtidigt som stridsgruppernas kvalificerade militära förmåga bör bevaras, vilket utskottet välkomnar.

Principiellt anser utskottet att det ligger i Sveriges intresse att främja internationellt säkerhets- och försvarssamarbete eftersom det skapar förtroende mellan stater och lägger grunden för gemensam säkerhet. Vi måste inte enbart skydda oss själva utan även bidra till global och regional säkerhet och utveckling i enlighet med principerna i FN-stadgan, EU-fördraget och EU:s säkerhetsstrategi. Mot denna bakgrund behöver inte motionsyrkandena om ambitionsnivån när det gäller svenska bidrag till FN-insatser bifallas. Vidare avstyrker utskottet motionsyrkanden om att Sverige bör lämna sina åtaganden i bl.a. stridsgruppen.

Väsentliga säkerhetsintressen och försvarsindustristrategi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om väsentliga säkerhetsintressen och en försvarsindustristrategi. I fråga om vissa motioner konstaterar utskottet att en bred samsyn har nåtts genom att ett utvecklingsarbete inletts. Utskottet bedömer att regeringen redan har vidtagit flera åtgärder inom området och att Försvarsberedningen har möjlighet att belysa frågorna.

Jämför reservationerna 10 (S) och 11 (SD).

Motionerna

I motion 2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) framhåller motionärerna att stridsflyget JAS 39 Gripen och undervattenssystemen bör fastställas som nationella säkerhetsintressen genom riksdagsbeslut. Motionärerna bedömer att den svenska försvarsindustrins omfattning gör att behovet av en långsiktig och samlad strategi framstår som nödvändig. Utan en tydlig strategi och uttalad ambition från statsmaktens sida bedömer motionärerna att den svenska försvarsindustrin successivt kommer att erodera och försvagas. När upphandlingen av försvarsmateriel nu har reducerats till att ”köpa från hyllan” på en internationell marknad förändras hela näringens förutsättningar och framtidsutsikter. Särskilt allvarigt blir läget när produkter som tagits fram i nära samarbete med den svenska staten till mycket stora belopp inte anskaffas av det svenska försvaret. I motionen framhålls att egenproduktion av strategiska försvarssystem kan motiveras inom EU. Med utgångspunkt i kraven på konkurrensneutralitet har EU-kommissionens direktiv som reglerar framtida försvarsupphandlingar. Motionärerna understryker mot bakgrund av detta att det är viktigt att vi värnar om den svenska försvarsindustrin. De stora EU-länderna måste gå före och visa att de menar allvar med en mer harmoniserad marknad för försvarsmateriel (yrkande 5).

I motion 2013/14:Fö257 (yrkande 24) och motion 2012/13:Fö245 (yrkande 10) framhåller Mikael Jansson (SD) att det bör upprättas en försvarsindustristrategi där vi tydligt definierar våra säkerhetspolitiska intressen kopplade till särskilda kompetenser i fråga om tillverkning av eller handel med försvarsmateriel. I detta sammanhang anser motionären även att det bör framgå att en svensk myndighet som upphandlar försvarsmateriel sedan kan använda undantagsregeln i artikel 346 i EUF-fördraget på liknande sätt som andra medlemsländer som har en viktig försvarsindustri. Motionären menar att den svenska regeringen verkar anse att Sverige bör gå långt före andra EU-länder med att tillämpa öppen upphandling av försvarsmateriel samtidigt som andra EU-länder nonchalerar den gemen-

samma lagstiftningen. Enligt motionären kan Sveriges gå-före-attityd kosta oss mycket. Motionären menar att handeln med försvarsmateriel har utrikes- och säkerhetspolitiska inslag och att den svenska staten i stället bör ha som långsiktig strategi att öka sin ägarandel av försvarsindustrierna i Sverige. I motionen 2012/13:Fö245 (yrkande 10) anges även att de produkter som den svenska försvarsindustrin ska konkurrera mot på världsmarknaden ofta är initierade med statliga forsknings- och utvecklingsanslag. Motsvarande satsningar för att utveckla och bygga upp förmåga i Sverige är därför väldigt viktiga även för den försvarsindustri som verkar här i landet.

Bakgrund

Våren 2012 behandlade utskottet regeringens skrivelse (skr. 2011/12:14) med anledning av den granskning Riksdagen genomfört av försvarets internationella materielsamarbeten (RiR 2011:13). I betänkandet Vissa frågor om Försvarsmaktens materielförsörjning (bet. 2011/12:FöU3) behandlades även frågor om nationella säkerhetsintressen och en svensk försvarsindustristrategi. Utskottet förutsatte att regeringen skulle definiera de nationella säkerhetsintressena och inleda ett utvecklingsarbete. Därmed ansåg utskottet inte att motionsyrkanden om dessa intressen behövde bifallas. Utskottet erinrade vidare om vad det framhållit i yttrande 2010/11:FöU2y om förslag till ny lagstiftning om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet som grundar sig på EU-direktiv, nämligen att det finns goda skäl att även fortsättningsvis kunna tillvarata väsentliga nationella säkerhetsintressen vid upphandling inom dessa områden. Utskottet förutsatte att regeringen noga följer rättsutvecklingen för direktivet, även i andra länder inom EU, och informerar om denna, för att upphandlande myndigheter ska kunna göra korrekta bedömningar av när det finns väsentliga svenska säkerhetsintressen och därmed kunna tillämpa regeln om riktade upphandlingar. Utskottet förutsatte vidare att regeringen i varje konkret situation noga analyserar huruvida svenska säkerhetsintressen motiverar att riktade upphandlingar används. Utskottet underströk vikten av att regeringen säkerställer det svenska säkerhetsintresset. Det framhölls hur angeläget det är att detta nu kommer till stånd och tydliggörs, helt i enlighet med EU:s nya direktiv för försvarsmaterielupphandling. För Sverige, liksom för andra stater, kommer det alltid att finnas särskilda nationella säkerhetsintressen. Utskottet framhöll då att ett arbete pågick inom Försvarsmakten i enlighet med de riktlinjer som fastställts av riksdagen och regeringen. Arbetet utgick, enligt utskottet, från en nationell analys av intressen, mål och behov i fråga om svenska militära förmågor och skulle resultera i att dessa definieras. Dessa intressen måste i enlighet med vad utskottet tidigare uttalat säkerställas. Utskottet förutsatte då att ett långsiktigt utvecklingsarbete skulle inledas och underströk regeringens ansvar på denna punkt.

Försvarets materielverk fick i uppdrag av regeringen att redovisa hur försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektivet (2009/81/EG) har införlivats och, i förekommande fall, tillämpats i tio länder (Danmark, Finland, Frankrike, Italien, Nederländerna, Norge, Polen, Spanien, Storbritannien och Tyskland). I uppdraget ingick även att beskriva hur länderna bedömde behovet av att åberopa väsentliga säkerhetsintressen som motiv till undantag från upphandlingsdirektivet (artikel 346 i EUF-föredraget). Av Försvarets materielverks redovisning från den 11 juni 2013 (Fö2013/282SSP) framgick att det återstår arbete med utformning av processer och tillämpning i de flesta medlemsstater och att det därför är för tidigt att säga hur upphandlingsförfaranden kommer att utformas. Endast ett fåtal fall har hunnit prövas i EU-domstolen. Regeringen redovisar därför att man kommer att fortsätta följa frågan.

I budgetpropositionen för 2013 konstaterade regeringen att Försvarsberedningen bl.a. kan överväga möjligheten att vidare definiera nationella intressen. Regeringen framhöll i skrivelse 2012/13:75 att momentet om nationella säkerhetsintressen därmed var slutbehandlat.

I budgetpropositionen för 2014 redovisades regeringens bedömning, nämligen att uppföljningen av Europeiska rådets diskussion i december 2013 är en viktig fråga tillsammans med den fortsatta processen kring meddelandet Mot en mer konkurrenskraftig och effektiv försvars- och säkerhetssektor i EU, som kommissionen publicerade den 24 juli 2013. Med anledning av det arbetet hade utskottet en överläggning med statsrådet Karin Enström, Försvarsdepartementet, om en öppen europeisk försvarsmaterielmarknad med likvärdiga konkurrensvillkor den 14 november 2013. Statsrådet redovisade förslag till en svensk ståndpunkt, och ordföranden konstaterade att det fanns en majoritet i utskottet för den ståndpunkt regeringen redovisat.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har behandlat frågor om väsentliga säkerhetsintressen och en svensk försvarsindustristrategi tidigare. I betänkandet Vissa frågor om Försvarsmaktens materieförsörjning (bet. 2011/12:FöU3) konstaterades i bred samsyn bl.a. att utskottet förutsätter att regeringen definierar de nationella säkerhetsintressena och inleder ett utvecklingsarbete inom området.

Sedan dess har utskottet kunnat konstatera att regeringen har definierat och inlett ett utvecklingsarbete i ett antal olika steg. Regeringen gav uppdrag till Försvarets materielverk att redovisa hur försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektivet har införlivats och tillämpats i ett antal länder. Regeringen har dessutom tydligt deklarerat att stridsflygförmågan är av avgörande betydelse för Sveriges försvar och för att Försvarsmakten ska kunna upprätthålla kravställd operativ förmåga. Bibehållandet av stridsflyg-

förmågan utgör därför ett väsentligt säkerhetsintresse för Sverige i enlighet med budgetpropositionen 2014. Den bedömningen delar utskottet. Regeringens arbete fortsätter i linje med detta.

Slutligen vill utskottet erinra om att den materielförsörjningsprocess som riksdagen ställde sig bakom vid det förra försvarsbeslutet ökar den svenska försvarsförmågan och ger både det svenska försvaret och den exportberoende svenska försvarsindustrin en grund att stå på. Utskottet lägger fortfarande stor vikt vid en väl fungerande materielförsörjning som svarar mot de krav som riksdagen och regeringen har ställt på operativ förmåga och Försvarsmaktens behov.

Mot bakgrund av ovanstående anser utskottet inte att det finns behov av att bifalla motionärernas motionsyrkanden.

Försvarsexportmyndigheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om Försvarsexportmyndigheten.

Utskottet bedömer att exportfrämjande verksamhet för försvarsmateriel utgör en del av den svenska materielförsörjningsstrategin och kan konstatera att regeringen aktivt verkar för ökad transparens och effektivitet vid Försvarsexportmyndigheten samt att den framtida utformningen av exportkontrollen av krigsmateriel är under utredning.

Jämför reservation 12 (MP, V).

Motionerna

I motion 2013/14:Fö241 (yrkande 13) och 2013/14:Fö246 (yrkande 8) av Peter Rådberg m.fl. (MP) anförs att Försvarsexportmyndigheten bör läggas ned. Motionärerna är av princip emot exportstöd till företag som tillverkar krigsmateriel och vill inte se att denna verksamhet ytterligare subventioneras av skattemedel. I motionen framhålls att det sänder helt fel signaler att Sverige lägger många miljoner av skattebetalarnas pengar på en särskild myndighet vars enda syfte är att exportera vapen. Hade regeringen levt upp till politiken för global utveckling (PGU), som den säger att den gör, hade det knappast varit möjligt att inrätta Försvarsexportmyndigheten eftersom vapenexporten är en tydlig målkonflikt. Avveckling av myndigheten bör därför ske under två år enligt motionärernas förslag.

Bakgrund

Enligt förordningen med instruktion för Försvarsexportmyndigheten (SFS 2010:654) ska myndigheten både bedriva exportrelaterad verksamhet inom försvarssektorn och ansvara för försäljning och upplåtelse av sådan mate-

riel hos myndigheter inom försvarssektorn som inte längre behövs för statens verksamhet eller som har blivit obrukbar. Den ska bedriva sin verksamhet så att den bidrar till försvarets långsiktiga materielförsörjning eller i övrigt är till fördel för svensk försvars- och säkerhetspolitik. Dessutom ställs krav på att verksamheten ska bedrivas i nära samverkan med Inspektionen för strategiska produkter och inom ramen för gällande riktlinjer för svensk krigsmaterielexport.

I enlighet med uppdrag från regeringen i regleringsbrevet för 2013 ska myndigheten under 2013 införa en modell som innebär en utökad grad av avgiftsfinansiering av verksamheten. Försvarsexportmyndigheten redovisade i sitt budgetunderlag att ett sådant upplägg innebär att myndigheten måste ta ut en avgift av företagen för faktiska kostnader som uppkommit, men att det finns ett antal svårigheter när det gäller att finna de rätta principerna vid avgiftsuttaget. Viss uppdragsförsäljning finansieras dock genom avgifter. Enligt Försvarsexportmyndighetens årsredovisning för 2012 är detta för närvarande begränsat till den försäljning av övertalig materiel som man genomför på uppdrag av Försvarsmakten.

Riksdagen har beslutat om ett anslag på 67 526 000 kronor för budgetåret 2014. Myndigheten hade i sitt budgetunderlag föreslagit att anslaget skulle höjas till 74 945 000. I budgetpropositionen för 2014 redovisade regeringen att anslaget i förhållande till 2013 bl.a. minskas med 5,7 miljoner kronor, som i stället beräknas inom Utgiftsområde 1, anslag 4.1 Regeringskansliet m.m. Bakgrunden till detta var syftet att säkerställa kompetensförsörjningen vid Regeringskansliet inom området materielfrågor. Därutöver redovisades att regeringen fortsätter att följa utvecklingen av Försvarsexportmyndigheten, särskilt i fråga om myndighetens effektivitet och bidrag till ökad transparens och försvarsnytta. Regeringen redovisade dessutom avsikten att 2014 påbörja en utvärdering av myndighetens verksamhet.

Utskottets ställningstagande

Eftersom regeringen bedömt att exportfrämjande verksamhet för försvarsmateriel kan bidra till en rationell och effektiv svensk materielförsörjning bl.a. genom att skapa möjligheter till kostnadsdelning för vidmakthållande och vidareutveckling av system, samordning av utbildning och underhåll samt utbyte av erfarenheter om materielens användning inrättades en ny myndighet för exportstöd under 2010. Avsikten var att genom en ny myndighet till stöd för exporten verka för ett mer effektivt och samordnat exportstöd med öppnare processer, tydligare roller och en klarare ansvarsfördelning.

Enligt utskottet är ökad öppenhet och transparens en förutsättning för att få ökat folkligt stöd och förtroende för försvarsmaterielexporten. Utskottet välkomnar att regeringen särskilt följer Försvarsexportmyndighetens effektivitet och bidrag till ökad transparens och försvarsnytta. Därutöver vill utskottet erinra om att den svenska materielförsörjningsstrategin i sig

bygger på en ökad öppenhet och transparens och att den internationella försvarsmaterielmarknaden medger en ökad grad av likabehandling av leverantörer. Den konkurrenskraftiga försvars- och säkerhetsindustri som är verksam i Sverige gynnas av detta då sektorn är beroende av en större marknad än enbart den svenska.

En grundläggande förutsättning för statens exportstöd är att exporten godkänns av den ansvariga exportkontrollmyndigheten och bidrar till Försvarsmaktens långsiktiga förmåge- och förbandsuppbyggnad. Den grunden är viktig, och vid regeringssammanträdet den 1 juni 2012 beslutade regeringen att tillsätta en parlamentarisk kommitté för att utreda den framtida svenska exportkontrollen av krigsmateriel och ramarna kring den. Det huvudsakliga syftet med utredningen är att lämna förslag till ny krigsmateriellagstiftning i syfte att skärpa exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater, och utskottet anser inte att utredningens arbete bör föregripas.

Slutligen kan utskottet konstatera att regeringen har redovisat avsikten att 2014 påbörja en utvärdering av Försvarsexportmyndighetens verksamhet och har uppdragit åt myndigheten att under 2013 införa en modell som innebär en utökad grad av avgiftsfinansiering av verksamheten. I båda avseendena välkomnar utskottet regeringens arbete med att utveckla och effektivisera den exportfrämjande verksamheten. Motionsyrkandena bör därmed avstyrkas.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Säkerhetsstrategi och anpassad hotbild, punkt 1 (MP)

av Peter Rådberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 1 och 20,

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 1, 10 och 15 samt

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 1, 9 och 15 samt avslår motion

2011/12:Fö222 av Göran Pettersson (M).

Ställningstagande

Försvarsberedningen har med sin första rapport skapat förutsättningar för att Sverige ska kunna ta fram en säkerhetsstrategi som vilar på en bredare grund än den vi har i dag. Jag bedömer att en nationell strategi av det här slaget behöver omfatta andra samhällsområden än försvarets och bygga på en god kunskap om omvärlden, intern säkerhet och krishantering. Åtgärder bör vidtas för att andra offentliga verksamhetsområden, både statliga och kommunala, ska göras till en integrerad del av den nationella säkerhetspolitiken. Med bl.a. avstamp i Försvarsberedningens rapport och Försvarsmaktens senaste perspektivplanering bör regeringen verka för att en ny inriktning tas fram.

2. Det svenska försvarets förmåga, punkt 2 (S)

av Peter Hultqvist (S), Peter Jeppsson (S), Clas-Göran Carlsson (S), Anna-Lena Sörenson (S), Eva Sonidsson (S) och Pyy Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 4 och
2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 1, 8 och 9 samt
avslår motionerna
2011/12:Fö212 av Anna Steele (FP),
2011/12:Fö217 av Anna Steele (FP),
2012/13:Fö232 av Anna Steele (FP) och
2012/13:Fö235 av Anna Steele (FP).

Ställningstagande

Vi vill framhålla att Sverige värnar sina grundläggande värden demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter både nationellt och internationellt. Svensk säkerhet stärks genom aktiva och trovärdiga bidrag till europeisk och global säkerhet. Ett starkt engagemang i FN är centralt. Det ligger i Sveriges intresse att utveckla bilaterala och multilaterala relationer. Vi vill samtidigt understryka att det svenska försvarets främsta uppgift är att försvara Sverige, dess suveränitet och integritet samt att försvars- och säkerhetspolitiken måste ses som en del i en helhet där den tillsammans med andra politikområden syftar till att skapa fred och säkerhet. I denna helhet ingår samverkan med andra länder och organisationer. Exempel på sådana samarbeten som i modern tid kan ha haft effekt på den svenska militära förmågan och därmed också på svensk säkerhet är nordiskt samarbete och deltagande i operationer under FN-mandat i såväl Kosovo, Libyen som Afghanistan. Men det handlar också om deltagande i nordiska stridsgruppen, NBG, och i framtiden i övningsverksamheten inom ramen för Nato:s snabbinsatsstyrka (NRF, Nato Response Force). Deltagande i internationellt samarbete är en del i bygget av svensk säkerhet, även om svenskt försvars främsta uppgift är försvaret av Sverige.

Hoten mot Sverige och våra grannländer är svåra att förutsäga. De kan uppstå plötsligt, och beredskapen måste vara god. Vi bedömer inte att det kan uteslutas att vi i framtiden kommer att utsättas för militära hot även om ett enskilt väpnat angrepp från en annan stat mot Sverige fortfarande är osannolikt under en överskådlig framtid. Att Försvarsmaktens främsta uppgift är att hävda och värna Sveriges suveränitet samt våra rättigheter och nationella intressen måste därför tydliggöras som utgångspunkten för både planering och fördelning av resurser inom utgiftsområdet.

Därutöver kan vi konstatera att det i Arktisområdet pågår en utveckling där det internationella intresset allt mer riktas mot rätten till naturtillgångar som olja, gas, mineraler och fiske. Detta har belysts i Försvarsberedningens första rapport, och vi menar att den säkerhetspolitiska situationen påverkas av utvecklingen i området och att även det militära intresset för området ökar. Därav följer enligt vår bedömning att Sverige bl.a. bör fortsätta att utveckla samarbetet mellan flygbaserna i Rovaniemi, Luleå och Bodö. Det är även nödvändigt att den nya svenska insatsorganisationen kan hantera både svenska och subarktiska klimatförhållanden. Den subark-

tiska förmåga som finns inom försvaret är en unik kompetens. Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att bevara och utveckla den. Vidare anser vi att det svenska försvaret måste bibehålla och utveckla ubåtsjaktförmågan.

I några avseenden anser vi dessutom att det finns behov av att stärka den svenska försvarsförmågan genom riktade forsknings- och utvecklingsinsatser. Vi bedömer att det främst gäller nanoteknik, sensorer, undervattenteknik, cybersäkerhet och räddningstjänst. Särskilt värdefullt menar vi att det vore med ett nordiskt fokus på cybersäkerhet.

Vad som anförts ovan bör, med bifall till motionerna 2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 4 och 2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 1, 8 och 9, ges regeringen till känna.

3. Det svenska försvarets förmåga, punkt 2 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 4 och 2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 1, 8 och 9 samt avslår motionerna 2011/12:Fö212 av Anna Steele (FP), 2011/12:Fö217 av Anna Steele (FP), 2012/13:Fö232 av Anna Steele (FP) och 2012/13:Fö235 av Anna Steele (FP).

Ställningstagande

Jag vill framhålla att Sverige värnar sina grundläggande värden demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter både nationellt och internationellt. Svensk säkerhet stärks genom aktiva och trovärdiga bidrag till europeisk och global säkerhet. Ett starkt engagemang i FN är centralt. Det ligger i Sveriges intresse att utveckla bilaterala och multilaterala relationer. Jag vill samtidigt understryka att det svenska försvarets främsta uppgift är att försvara Sverige, dess suveränitet och integritet samt att försvars- och säkerhetspolitiken måste ses som en del i en helhet där den tillsammans med andra politikområden syftar till att skapa fred och säkerhet.

Hoten mot Sverige och våra grannländer är svåra att förutsäga. De kan uppstå plötsligt, och beredskapen måste vara god. Jag bedömer inte att det kan uteslutas att vi i framtiden kommer att utsättas för militära hot även om ett enskilt väpnat angrepp från en annan stat mot Sverige fortfarande är osannolikt under en överskådlig framtid. Att Försvarsmaktens främsta

uppgift är att hävda och värna Sveriges suveränitet samt våra rättigheter och nationella intressen måste därför tydliggöras som utgångspunkten för både planering och fördelning av resurser inom utgiftsområdet.

Därutöver kan jag konstatera att det i Arktisområdet pågår en utveckling där det internationella intresset allt mer riktas mot rätten till naturtillgångar som olja, gas, mineraler och fiske. Detta har belysts i Försvarsberedningens första rapport, och jag menar att den säkerhetspolitiska situationen påverkas av utvecklingen i området och att även det militära intresset för området ökar. Därav följer enligt min bedömning att Sverige bl.a. bör fortsätta att utveckla samarbetet mellan flygbaserna i Rovaniemi, Luleå och Bodö. Det är även nödvändigt att den nya svenska insatsorganisationen kan hantera både svenska och subarktiska klimatförhållanden. Den subarktiska förmåga som finns inom försvaret är en unik kompetens. Jag anser att regeringen bör vidta åtgärder för att bevara och utveckla den. Vidare anser jag att det svenska försvaret måste bibehålla och utveckla ubåtsjaktförmågan.

I några avseenden anser jag dessutom att det finns behov av att stärka den svenska försvarsförmågan genom riktade forsknings- och utvecklingsinsatser. Jag bedömer att det främst gäller nanoteknik, sensorer, undervattenteknik, cybersäkerhet och räddningstjänst. Särskilt värdefullt menar jag att det vore med ett nordiskt fokus på cybersäkerhet.

4. Nordiskt samarbete m.m., punkt 3 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 3,

2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 2 och

2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD) yrkandena 7–14,

bifaller delvis motion

2012/13:Fö244 av Isabella Jernbeck (M) och

avslår motionerna

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 5,

2012/13:Fö253 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 3 och

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna betraktar Sverige som, i fallande ordning, en del av en nordisk, europeisk, västerländsk och global gemenskap. I linje med detta vill jag särskilt arbeta för att stärka den nordiska identiteten. Jag kan förvisso konstatera att Försvarsberedningen som ett första steg har framhållit vikten av att bredda och fördjupa det nordiska samarbetet. Jag ser uppenbara förtjänster med att de nordiska länderna i allt högre grad tar ett gemensamt ansvar för regionens säkerhet, i likhet med vad som länge planerades under det kalla krigets era. Jag vill driva det nordiska försvarssamarbetet så långt som möjligt och anser att Sverige bör undersöka möjligheten att fördjupa det nordiska militära samarbetet i linje med Stoltenberggrappportens förslag.

Jag menar därför att Sverige bör verka för en delvis gemensam försvarsplanering för de nordiska länderna. Jag anser också att de olika nordiska samarbetsavtalen bör samordnas i en gemensam struktur och att man bör utreda förutsättningarna för att ta emot hjälp från de nordiska länderna i händelse av krig eller höjd beredskap eller att ge dem hjälp. Ytterst ser jag det som nödvändigt att inom ramen för det nordiska samarbetet verka för en konkretisering av den nordiska solidaritetsförklaringen i hela skalan från krishantering till fullskaligt krig i Norden. Därutöver menar jag att Sverige bör verka för ökade insatser för att uppnå en samordnad havsövervakning och ett samordnat satellitsystem.

Slutligen anser jag att Sverige bör ta ett större ansvar för luftpatrullering av Islands luftrum och ett utökat nordiskt samarbete för luftövervakning. Med detta vill jag understryka att det inte enbart är luftövervakningsuppgifter som det svenska flygvapnet bör erbjuda Island utan också luftpatrullering.

5. Östersjöområdet, punkt 4 (S)

av Peter Hultqvist (S), Peter Jeppsson (S), Clas-Göran Carlsson (S), Anna-Lena Sörenson (S), Eva Sonidsson (S) och Pyry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 2 och 3,

2011/12:Fö229 av Christer Engelhardt (S) och

2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 12 och avslår motionerna

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 6–8,

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5,

2013/14:U251 av Anita Brodén m.fl. (FP) yrkande 3 och

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Vi bedömer att utmaningarna i Östersjöområdet gör det nödvändigt att ta initiativ till ett än mer fördjupat samarbete mellan samtliga Östersjöstater. Östersjön binder samman Sverige, Finland, Estland, Ryssland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland och Danmark, och dagens utmaningar ställer allt större krav på dessa länder. Som exempel kan framhållas det successivt ökande antalet energitransporter med olja och gas, vilket beskrivits i Försvarsberedningens första rapport. I detta avseende bedömer vi att miljö- och säkerhetspolitiken förenas till en helhet som kräver samarbete. Eftersom katastrofer kan påverka det säkerhetspolitiska läget lägger vi största vikt vid att alla nationer runt Östersjön finns med och deltar i systemet för sjölägesinformation, miljöskydd och katastrofberedskap i första hand via civila övervaknings- och samverkansorgan. Vi kan konstatera att Ryssland tyvärr saknas i nuvarande organisation och menar att den svenska regeringen aktivt bör verka för att Ryssland ska delta i detta samarbete.

Vi anser också att den ökande ryska militära övningsverksamheten i Östersjön bör noteras och att det tillsammans med energiflödena i Östersjön självfallet får konsekvenser för bedömningen av Gotlands strategiska situation i området och för försvarsplaneringen. Därmed bör regeringen planera för en stridsgrupp på Gotland med t.ex. luftvärn, mekaniserade förband, förstärkt Hemvärn med kopplingen till marin- och flygverksamhet. Vi menar att den tydligt uttalade intentionen från svensk sida att inte vara passivt i händelse av en katastrof bör konkretiseras och förberedas med utgångspunkt i Östersjöregionen.

6. Östersjöområdet, punkt 4 (MP)

av Peter Rådberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 6–8,

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5 samt

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna

2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 2 och 3,

2011/12:Fö229 av Christer Engelhardt (S),

2013/14:U251 av Anita Brodén m.fl. (FP) yrkande 3 och

2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

Miljöpartiet vill understryka att tyngdpunkten för vår säkerhet ska ligga i Östersjön. Gasledningen Nordstream är viktig för Ryssland, och det finns planer på att utöka dess kapacitet med ytterligare gasledningar. Östersjöregionen är sammantaget av stor strategisk betydelse för Ryssland ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv, och jag kan notera att landet inte sällan kritiserar Natoövningar i området. Med det regionala perspektivet som utgångspunkt kan jag konstatera att Sverige har gjort ett politiskt ställningstagande som innebär att inte vara passivt utan hjälpa andra EU-stater om någon katastrof skulle inträffa. Jag anser att regeringen bör vidta åtgärder för att förbereda detta i olika avseenden och då med tyngdpunkten förlagd till Östersjöregionen.

Jag anser också att Sverige bör ta initiativ till att skapa ett Östersjökommando i EU-regi med uppgift att leda de säkerhetshöjande insatserna för sjöfarten i Östersjön och i Nordsjön. Dessutom anser jag att regeringen bör överväga att upprätthålla en tilläggszon inom Sveriges ekonomiska zon för att underlätta övervakningen av fartyg.

7. Svenska insatser, punkt 5 (MP)

av Peter Rådberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 9,

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 6 och

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 6 och avslår motionerna

2012/13:U207 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 16,

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 1,

2013/14:U209 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 17 och

2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Jag vill se fler svenska soldater i FN-ledda fredsbevarande operationer. Miljöpartiet anser att Sverige under FN ska ställa upp på internationella uppdrag för att lindra nöden i världen och bidra till stabilitet. Jag delar regeringens ambition att öka de internationella insatserna och kan bara beklaga att Sverige tyvärr har ett historiskt lågt antal soldater ute i FN-tjänst i dag. Eftersom behovet av FN-trupper inte har minskat utan tvärtom ökat efter millennieskiftet anser jag att regeringen genom aktiva åtgärder och dialog med FN bör verka för att identifiera och planera för

svenska bidrag och därmed öka ambitionen successivt mot de mål som vi kommit överens om, nämligen att 2 000 soldater bör vara ute i internationell tjänst.

8. Svenska insatser, punkt 5 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 1 och

2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD) yrkande 5 och avslår motionerna

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 9,

2012/13:U207 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 16,

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 6,

2013/14:U209 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 17 och

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Sverige bör avsäga sig deltagande i ytterligare beredskapsperioder för EU:s stridsgrupper och därmed även lämna alla eventuellt pågående förberedelser för att delta i dessa eftersom stridsgrupperna är ett förstadium till uppbyggnad av en egen krigsmakt för EU.

Jag menar att EU fortfarande inte har format någon överstatlighet på försvarsområdet, men att en sådan utveckling har påbörjats. EU:s stridsgrupper kan ses som ett led i detta, och därför bör inte Sverige delta. Lika lite som EU bör bli en nation med egen lagstiftning och skatterätt, lika lite bör EU förses med en egen krigsmakt.

9. Svenska insatser, punkt 5 (V)

av Torbjörn Björlund (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:U207 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 16 och

2013/14:U209 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 17 och avslår motionerna

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 9,
2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 1,
2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 6,
2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 6 och
2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Sverige bör lämna samtliga åtaganden i den nordiska stridsgruppen 2015. Jag menar att den nordiska stridsgruppen 2015 binder oss till militariseringen av EU. Jag hävdar att Sverige som militärt alliansfritt land kringgår kravet på att svenska militära insatser internationellt alltid ska ha FN-mandat genom att delta i den nordiska stridsgruppen 2015. Jag anser att det tidigare har visat sig att deltagande och ramansvar blir en mycket kostsam historia.

Jag anser även att Sverige bör lämna PFP-samarbetet som i likhet med våra åtaganden i den nordiska stridsgruppen och vårt deltagande i EDA leder till en ytterligare harmonisering med Nato som inte är önskvärd.

10. Väsentliga säkerhetsintressen och försvarsindustristrategi, punkt 6 (S)

av Peter Hultqvist (S), Peter Jeppsson (S), Clas-Göran Carlsson (S), Anna-Lena Sörenson (S), Eva Sonidsson (S) och Pyry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 5 och avslår motionerna

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 10 och

2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD) yrkande 24.

Ställningstagande

Vi anser att stridsflyget JAS 39 Gripen och undervattenssystemen genom riksdagsbeslut bör fastställas som nationella säkerhetsintressen. Vi bedömer dessutom att den svenska försvarsindustrins omfattning gör att behovet av en långsiktig och samlad strategi framstår som nödvändig. Utan en tydlig strategi och uttalad ambition från statsmaktens sida bedömer vi att den svenska försvarsindustrin successivt kommer att erodera och försvagas. När upphandlingen av försvarsmateriel nu reducerats till att "köpa från hyllan" på en internationell marknad förändras hela näringens förutsätt-

ningar och framtidsutsikter. Särskilt allvarligt bedömer vi att läget blir när produkter som tagits fram i nära samarbete med den svenska staten till mycket stora belopp inte anskaffas av det svenska försvaret.

Vi menar att egenproduktion av strategiska försvarssystem kan motive-
ras inom EU och att den svenska regeringen måste förhålla sig till detta på ett öppet sätt som gynnar det svenska försvaret. Med utgångspunkt i kraven på konkurrensneutralitet har EU-kommissionen lagt fram ett direktiv som reglerar försvarsupphandlingar i medlemsstaterna. Mot bakgrund av detta anser vi att det är viktigt att vi värnar om den svenska försvarsindustrin. De stora EU-länderna måste vidta åtgärder för att visa att de menar allvar med en mer harmoniserad marknad för försvarsmateriel. Om den svenska regeringen okoordinerat och ensamt agerar som om försvarsmaterielmarknaden vore en fungerande harmoniserad och konkurrensutsatt marknad menar vi att det endast får som konsekvens att svensk försvarsindustri eroderar och försvagas.

11. Väsentliga säkerhetsintressen och försvarsindustristrategi, punkt 6 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 10,
2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 5 och
2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD) yrkande 24.

Ställningstagande

Den svenska försvarsindustrin har en mycket hög kompetens och har en strategisk betydelse för Sverige. Det är därför angeläget att en försvarsindustristrategi upprättas och att Sverige tydligt definierar säkerhetspolitiska intressen som är kopplade till särskilda kompetenser i fråga om tillverkning av eller handel med försvarsmateriel. Jag menar att detta är avgörande för att en svensk myndighet som upphandlar försvarsmateriel sedan kan använda undantagsregeln i artikel 346 i EUF-fördraget på liknande sätt som andra medlemsländer som har en viktig försvarsindustri. JAS 39 Gripen och undervattenssystemen är enligt min mening två system som genom riksdagsbeslut borde fastställas som nationella säkerhetsintressen, och egenproduktion av strategiska försvarssystem kan motiveras.

De produkterna som den svenska försvarsindustrin ska konkurrera mot på världsmarknaden är ofta initierade med statliga forsknings- och utvecklingsanslag. Motsvarande satsningar för att utveckla och bygga upp för-

måga i Sverige är därför väldigt viktiga även för den försvarsindustri som verkar här i landet. Att produkter som tagits fram i nära samarbete med den svenska staten för mycket stora belopp inte anskaffas av det svenska försvaret ser jag som mycket allvarligt.

12. Försvarsexportmyndigheten, punkt 7 (MP, V)

av Peter Rådberg (MP) och Torbjörn Björlund (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:Fö241 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 13 och 2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att Försvarsexportmyndigheten bör läggas ned eftersom vi av princip är emot exportstöd till företag som tillverkar krigsmateriel och inte vill se att denna verksamhet ytterligare subventioneras av skattemedel. Vi anser att det sänder helt fel signaler att Sverige lägger många miljoner av skattebetalarnas pengar på en särskild myndighet vars enda syfte är att exportera vapen.

Vi menar att det knappast ens hade varit möjligt att inrätta Försvarsexportmyndigheten om regeringen vinnlagt sig om att leva upp till politiken för global utveckling (PGU). Mellan intentionerna i PGU och vapenexport råder en tydlig målkonflikt. Avveckling av myndigheten bör därför ske under två år.

Särskilt yttrande

Nordiskt samarbete m.m., punkt 3 (V)

Torbjörn Björlund (V) anför:

Vänsterpartiet är positivt till ett utökat nordiskt samarbete. Samtidigt har mitt parti vissa förbehåll för hur detta bör gå till. Utskottet tar exempelvis upp frågan om luftövervakningen över Island i sitt ställningstagande. Vänsterpartiet var emot det beslut som togs. Vänsterpartiet anser dessutom att Island som Nato-medlem i första hand bör få assistans av andra Nato-länder. I det fall Sverige ska bistå bör detta regleras genom ett bilateralt avtal som kan exkludera utvecklingen av ett generellt Nato-samarbete.

Likaså är utskottet positivt till att utveckla samarbetet med EU och Nato. Jag anser att det är fel väg att gå om vi ska utöka det nordiska samarbetet. EU och Nato, menar jag, har inte samma agenda som Sverige borde ha när vi utvecklar det nordiska samarbetet. Vänsterpartiet ser gärna ett utökat nordiskt samarbete, men utifrån våra nationella och nordiskt gemensamma intressen. Det innefattar bilaterala samarbeten med de nordiska länderna även de som är medlemmar i Nato, men inte ett regelrätt Nato-samarbete eller utbyggnad av EU-samarbetet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Fö212 av Anna Steele (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att Försvarsmakten får det huvudsakliga ansvaret i samhället under såväl fredstid som krigstid för en effektiv samverkan mellan samtliga civila och militära insatser relaterade till e-krig, telekrig, signalspaning, elförsörjning och datakommunikation.

2011/12:Fö217 av Anna Steele (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom Försvarsmakten organisera de enheter som huvudsakligen utför uppgifter relaterade till telekrig från existerande vapenslag till ett nytt vapenslag: e-krig.

2011/12:Fö222 av Göran Pettersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Försvarsmakten i uppdrag att inom ramen för 2012 års perspektivstudier redovisa konsekvenserna för Försvarsmakten av en svensk Natoanslutning.

2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utmaningarna i Östersjöområdet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Gotlands roll i försvarsplaneringen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vår subarktiska förmåga.

2011/12:Fö229 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Gotlands strategiska läge i Östersjön för att utveckla samarbete och utbyte i Östersjöregionen.

2011/12:Fö240 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge direktiv till Försvarsmakten att anpassa försvaret efter den hotbild och den efterfrågan på internationella åtaganden som finns i dag, och utifrån det göra tydliga prioriteringar.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i närtid bör ta initiativ till att etablera ett fördjupat nordiskt samarbete om militär transportkapacitet, sjukvårdstjänst och utbildning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tyngdpunkten för vår säkerhet ska ligga i Östersjön.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till att skapa ett Östersjökommando i EU-regi för att leda de säkerhetshöjande insatserna för sjöfarten i Östersjön och i Nordsjön.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör överväga att upprätthålla en tilläggszon inom vår ekonomiska zon för att underlätta övervakningen av fartyg.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ambitionsnivån att ha 2 000 män och kvinnor i internationell tjänst.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att vidga den traditionella synen på försvarspolitik och vidta sektorsöverskridande åtgärder anpassade efter dagens och morgondagens hotbilder.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:U207 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör lämna samtliga åtaganden i den nordiska stridsgruppen 2015.

2012/13:Fö232 av Anna Steele (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom Försvarmakten organisera de enheter som huvudsakligen utför uppgifter relaterade till telekrig från existerande vapenslag till ett nytt vapenslag: e-krig.

2012/13:Fö235 av Anna Steele (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att Försvarmakten får det huvudsakliga ansvaret i samhället under såväl fredstid som krigstid för en effektiv samverkan mellan samtliga civila och militära insatser relaterade till e-krig, telekrig, signalspaning, elförsörjning och datakommunikation.

2012/13:Fö244 av Isabella Jernbeck (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om luftpatrullering och luftövervakning av Baltikum och Island.

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör avsäga sig deltagande i ytterligare beredskapsperioder för EU:s stridsgrupper samt lämna alla eventuellt pågående förberedelser för att delta i dessa.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör undersöka möjligheten att fördjupa det nordiska militära samarbetet i linje med Stoltenbergreportens förslag.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en försvarsindustristrategi bör upprättas där vi tydligt definierar våra säkerhetspolitiska intressen kopplade till särskilda kompetenser i fråga om tillverkning av eller handel med försvarsmateriel och om att en svensk myndighet som upphandlar försvarsmateriel sedan kan använda undantagsregeln i artikel 346 i EUF-fördraget på liknande sätt som andra medlemsländer som har viktig försvarsindustri.

2012/13:Fö253 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fördjupat försvars- och säkerhetsarbete i Norden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av översyn av lagar och regler i syfte att underlätta och avbyråkratisera samverkansprojekt på nordisk basis inom försvars- och säkerhetsområdet.

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge direktiv till Försvarsmakten att anpassa försvaret efter den hotbild och den efterfrågan på internationella åtaganden som finns i dag, och utifrån det göra tydliga prioriteringar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i närtid bör ta initiativ till att etablera ett fördjupat nordiskt samarbete om militär transportkapacitet, sjukvårdstjänst och utbildning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tyngdpunkten för vår säkerhet ska ligga i Östersjön.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till att skapa ett Östersjökommando i EU-regi med uppgift att leda de säkerhetshöjande insatserna för sjöfarten i Östersjön och i Nordsjön.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ambitionsnivån att ha 2 000 män och kvinnor i internationell tjänst.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste skapa sig en säkerhetsstrategi som vilar på en bredare grund än den vi har i dag.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att vidga den traditionella synen på försvarspolitik och vidta sektorsöverskridande åtgärder anpassade efter dagens och morgondagens hotbilder.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:U209 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör lämna samtliga åtaganden i den nordiska stridsgruppen 2015.

2013/14:U251 av Anita Brodén m.fl. (FP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlägga en övervakningscentral för Östersjöns sjöfart till Gotland.

2013/14:Fö241 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lägga ned Försvarsexportmyndigheten.

2013/14:Fö246 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge direktiv till Försvarsmakten att anpassa försvaret efter den hotbild och den efterfrågan på internationella åtaganden som finns i dag och utifrån det göra tydliga prioriteringar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i närtid bör ta initiativ till att etablera ett fördjupat nordiskt samarbete om militär transportkapacitet, sjukvårdstjänst och utbildning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tyngdpunkten för vår säkerhet ska ligga i Östersjöregionen.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till att skapa ett Östersjökommando i EU-regi med uppgift att leda de säkerhetshöjande insatserna för sjöfarten i Östersjön och i Nordsjön.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ambitionsnivån att ha 2 000 män och kvinnor i internationell tjänst.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör avveckla den nya Försvarsexportmyndigheten inom två år.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste skapa sig en säkerhetsstrategi som vilar på en bredare grund än den vi har i dag.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att vidga den traditionella synen på försvarspolitik och vidta sektorsöverskridande åtgärder anpassade efter dagens och morgondagens hotbilder.

2013/14:Fö247 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det svenska försvarets främsta uppgift är försvaret av Sverige, dess suveränitet och integritet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att sträva efter ett långtgående och fördjupat nordiskt försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att via riksdagsbeslut fastställa stridsflyget JAS 39 Gripen och undervattenssystemen som nationella säkerhetsintressen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att bibehålla och utveckla ubåtsjaktförmågan.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av riktade forsknings- och utvecklingsinsatser när det gäller nanoteknik, sensorer, undervattensteknik, cybersecurity och räddningstjänst.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Gotlands roll i det framtida försvaret av Sverige.

2013/14:Fö257 av Mikael Jansson (SD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör avsäga sig deltagande i ytterligare beredskapsperioder för EU:s stridsgrupper samt lämna alla eventuellt pågående förberedelser för att delta i dessa (kap 3.5).

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör undersöka möjligheten att fördjupa det nordiska militära samarbetet i linje med Stoltenbergrapportens förslag (kap 3.5).
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en av Nato godkänd och delvis gemensam försvarsplanering för de nordiska länderna (kap 3.5).
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sträva efter att samordna de olika nordiska samarbetsavtalen i en struktur (kap 3.5).
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att ta emot hjälp från de nordiska länderna i händelse av krig eller höjd beredskap eller att ge dem hjälp (kap 3.5).
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om luftpatrullering av Islands luftrum (kap. 3.5).
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom ramen för det nordiska samarbetet verka för ökade insatser för att uppnå ett samordnat luftförsvar och en samordnad luftövervakning (kap. 3.5).
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom ramen för det nordiska samarbetet verka för ökade insatser för att uppnå en samordnad havsövervakning och ett samordnat satellitsystem (kap. 3.5).
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom ramen för det nordiska samarbetet verka för en konkretisering av den nordiska solidaritetsförklaringen i hela skalan från krishantering till fullskaligt krig på nordiskt territorium (kap. 3.5).
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en försvarsindustristrategi bör upprättas där vi tydligt definierar våra säkerhetspolitiska intressen kopplade till särskilda kompetenser i fråga om tillverkning av eller handel med försvarsmateriel och om att en svensk myndighet som upphandlar försvarsmateriel sedan kan använda undantagsregeln i artikel 346 i EUF-fördraget på liknande sätt som andra medlemsländer som har viktig försvarsindustri (kap. 7.3).